

Gerard Grasman

DUIVELSGLOED

Dit boek draag ik op aan mijn enige zus, die altijd opgewekt is en in onze familie bekend staat vanwege haar gastvrijheid. Als het weer eens tijd wordt om elkaar te zien, neemt zij haar tablet of telefoon om iedereen op te trommelen. Dus komen we, al moeten we ons ervoor qua dag en tijd in bochten wringen!

Uitgeverij Brave New Books
© 2017 Gerard Grasman
© 2017 Omslag Peter Beemsterboer
info@beemsfoto.nl

Haarlem, juni 1972

Mag ik me even voorstellen? Ik ben, Roberto, lid van de Harley-Davidson Club Nederland, afdeling Haarlem. Zodra we elkaar zagen stonden onze harten in vuur en vlam. Zij heet Sylvana en is de bloedmooie dochter van de uit Italië afkomstige zakenman Umberto Ricardo. Uit de verhalen van mijn grote liefde maak ik op dat ze niet bepaald uit een arm milieu komt; haar vader is eigenaar van een groot bedrijf. Zelf heb ik belangstelling voor maar één ding: de dochter. Ik zal moeten zorgen dat ik een goede indruk maak op haar vader. Ze heeft me voor de eerste maal gevraagd bij haar thuis te komen, om kennis kan maken met haar vader.

Al een week lang probeerde ik de nodige moed te verzamelen, maar als de grote dag is aangebroken, werp ik wat kritischer dan anders een blik in de spiegel en schrik van mijn uiterlijk. Ik zie er niet uit! Mijn zwarte haar hangt af tot op mijn schouders en mijn baard maakt dat ik er ouder uitzie dan ik ben. Die ochtend, na het ontbijt - nou ja, ontbijt, ik kreeg bijna geen hap door mijn keel van de spanning - ga ik eerst maar eens douchen.

Terwijl ik de warmaterkraan zo ver opendraai als ik kan verdragen verkeer in tweestrijd: zal ik mijn baard afscheren, of niet? Ik ben gehecht aan mijn baard - en mijn baard is gehecht aan mij. Eigenlijk zou ik hem het liefst houden. Ik heb echter zo'n idee dat ik met zo'n woeste baard niet met goed fatsoen kennis kan maken met de vader van mijn godin.

Er helpt geen moedertjelijef aan: die baard moet eraf! Ik begin te knippen, maar bij iedere knip krimp ik een beetje, alsof het knippen mij pijn doet. Verbeelding, natuurlijk, maar toch... Hoe dan ook, na deze pijnlijke 'operatie' scheer ik me grondig en zie eruit om door een ringetje te halen. Na het afdrogen kijk ik nog maar eens in de spiegel boven de wastafel. Wat ik zie, bevalt me wel: een lang en gespierd lijf, het lichaam van een turnkampioen. Alleen is mijn gezicht wat bleekjes.

Als ik op mijn horloge kijk, zie ik dat het al acht uur is. *O je, ik moet voortmaken*, weet ik. *Zo'n rijke stinkerd blijft natuurlijk niet de hele dag thuis met zijn duimen zitting draaien, want zo iemand verdient geld aan de lopende band.* Ik kleed me aan en vraag me af of ik het leren motorjack met het embleem van de Harley-Davidson Club Nederland zal aantrekken. Dat jack is, zoals iedere motorrijder weet, voorzien van een gestileerd embleem: een bruin rechthoekje met in dikke zwarte letters de afkorting HDCN, met de volledige naam Harley-Davidson Club Nederland eronder. Dit embleem is ooit gekozen op grond van loyaliteit aan dit welhaast legendarische merk. Boven deze rechthoek zijn twee opwaartse vleugels afgebeeld, en eronder zie je een deel van een vijfhoek, met in de linkerhelft brede, schuine witte banen met zwarte strepen, en in de rechterhelft schuine zwarte banen met witte strepen.

Als ik klaar ben, begin ik weer te twijfelen over het jack. Diep in mijn hart weet ik dat veel mensen een tikje beducht zijn voor motorclubs. Dat komt vooral door de misdragingen van No Surrender en Hell's Angels en hun contraverse met Satu-

darah. Ik trek het jack toch maar aan. *Per slot van rekening ben ik wie ik ben en dat jack hóórt bij me.* Als ik het niet aan zou trekken, zou ik geen knip voor mijn neus waard zijn, toch?

***

AERDENHOUT

Het is heerlijk weer, met een stralende, warme zon aan een azuurblauwe hemel. De lucht is vervuld van zoete geuren, want de rododendrons staan in volle bloei, en ook de rozenstruiken tonen hun volle pracht. Vlug loop ik naar de schuur waarin ik mijn Harley-Davidson altijd stal. Er zit een degelijke hoes om de motorfiets, want ik ben ontzaglijk trots op dat ding en zorg dat er geen smetje aan kleeft. De witte lak glanst zacht in het zonlicht en de gitzwarte banden steken er fraai bij af.

Ik stap op, druk op de startknop en de motor slaat aan. Het beroemde zware Harley-geluid laat mooi uitkomen dat deze motor met zijn twee cilinders oersterk en heel degelijk is. Dat straalt op mij af, denk ik. Langzaam laat ik de koppeling los en rij voorzichtig de schuur uit, want op schade zit ik niet te wachten... Het is druk op de weg. Het loopt tegen het weekeinde en heel wat mensen hebben, geïnspireerd door het mooie weer, een extra vrije dag genomen. Gelukkig ken ik een kortere weg naar het huis van Sylvana en haar vader. Ze wonen op een landgoed in het chique Aerdenhout, tussen Haarlem en Zandvoort. Zelf woon ik in de bescheiden woning die ik van pa en ma heb geërfd. Ik ben al op mijn vijfde wees geworden, doordat mijn ouders bij een verkeersongeluk zijn omgekomen. Inmiddels ben ik negentien jaar en heb het eerste jaar van mijn studie vliegtuigbouw al achter de rug.

Via de Bloemendaalseweg en 't Kopje rij ik naar het landgoed, slechts vijf kilometer van het strand. Van het verkeer hier heb je hier nauwelijks last, want de paar auto's die voor me rijden passeer ik met speels gemak. Even later sta ik voor het hoge stalen toegangshek van het landgoed. Op de stenen pilaar naast het hek zit een glanzende geelkoperen naamplaat, met in sierlijk schrift de naam U. Ricardo. In de naamplaat zit een belknop met daaronder een aantal gaatjes die een cirkel vullen. Ik kijk om me heen, op zoek naar een plekje waar ik de Harley zodanig kan parkeren dat hij niet meteen voor iedereen zichtbaar is. Uiteindelijk vind ik een verscholen plekje achter een bloeiende rododendron.

Met bonzend hart druk ik op de knop. 'Ja?' zegt een barse stem. *O nee, toch niet haar vader al?* vraagt ik me geschrokken af. Dan gooi ik het eruit: 'Ik ben het, Roberto, de vriend van Sylvana.'

'Het vriendje van Sylvana? Ik ben benieuwd,' zegt de mannenstem, gevolgd door gezoem en een luide klik. De smeedijzeren deur naast het grote hek springt uitnodigend open. *Dat valt niet tegen,* denk ik. Ik heb niet voor niets de stoute schoenen aangetrokken en loop onvervaard het tuinpad op, waarvan het witte grind onder mijn schoenzolen knerpt.

Opeens merk ik dat ik van alle spanning vergeten ben mijn motorhelm af te zetten, want de zon brandt op mijn hoofd en het zweet druipt tappelings over mijn nek. Vlug draai ik me om, maar het hek is alweer dicht! *Verdomme, wat nu?* Ik sta naast een

uitbundig bloeiende rozenstruik en leg de motorhelm eronder. *Geen baan die daar naar kraait...* Na zeker honderd meter lopen doemt het landhuis voor mij op. Het ziet er zo indrukwekkend uit dat de schrik me opnieuw om het hart slaat. Vooral het hoge bordes voor de voordeur is erop berekend mensen ontzag in te boezemen. Je moet vijf treden op en dan nog eens vier meter lopen voordat je de deur hebt bereikt. Ik zou bijna rechtsomkeert hebben gemaakt, maar met het beeld van Sylvana's fijnbesneden gezicht voor ogen graai ik wat moed uit de lucht en ruk aan de ouderwetse koperen belknop.

Achter de deur klingelt een luide bel en even later zijn er vlugge voetstappen te horen. De deur gaat open op een kier. Achter de kier ontwaar ik alleen een donker oog. 'U bent de vriend van Sylvana?' vraagt de eigenares van het oog.

'Ja... mevrouw,' zeg ik vlug er gauw, 'ik ben haar vriend, Roberto.'

Het oog neemt me op van hoofd tot voeten. De beweging van het oog houdt even op bij het leren motorjack, maar gaat dan verder omlaag. Blijkbaar heb ik de inspectie doorstaan, want de deur wordt verder geopend. Nu pas zie ik het hoofd van de vrouw achter de deur. Ze is klein en stokoud en er is iets aan haar neus dat me heel vreemd lijkt. Ze heeft weliswaar een wit gezicht, maar die neus is nog witter. En hij glimt, die neus. *Rare neus!* Ik denk er verder niet over na, want de oude vrouw zegt: 'Kom maar mee, jongeman, haar vader wil wel eens met je kennismaken.'

Ja, daar kom ik voor, denk ik en volg haar. We steken de grote entreehal over en slaan rechtsaf, een lange gang in. Overal aan de muren hangen aquarellen en landschappen, stille getuigen van de rijkdom van Sylvana's vader. Toch ben ik er niet van onder de indruk. *Allemaal show,* lijkt me. Er lijkt geen eind aan de gang te komen, maar opeens verdwijnt het oude vrouwtje om een hoek. Nu komen we in een andere gang, smaller en veel korter. Ook hier schilderijen aan de muren. Links en rechts staggige, massief eiken deuren, versierd met fraai houtsnijwerk.

De oude vrouw klopt zacht op de tweede deur rechts. Een zware mannenstem reageert: 'Kom maar verder, jongeman.'

De oude vrouw opent de deur en gebaart me naar binnen te gaan. Meteen daarna loopt ze weg. De grote kamer is ingericht als bibliotheek en brede, hoge ramen bieden uitzicht op de Engelse siertuin achter het landhuis. Sylvana's vader zit in een rolstoel, met zijn rug naar de deur. Hij steekt zijn hand op en wenkt me naderbij. 'Neem plaats, jongeman, stoelen genoeg.'

Zodra ik tegenover hem in een te diepe leren fauteuil zit, steekt signor Ricardo van wal. 'Juist. Mijn huishoudster zegt dat je Roberto heet. Ze zegt ook dat je zegt de vriend van mijn dochter te zijn. Mijn enige dochter.'

'Enig is ze zeker,' flap ik eruit.

Ricardo doet alsof hij de woordspeling niet heeft gehoord. 'Kijk eens, jongeman,' herneemt hij. 'Je begrijpt zeker wel dat ik niet graag zou zien dat mijn dochter met de eerste de beste trouwt die ze tegenkomt. Ze verdient iemand die al heeft bewezen zich staande te kunnen houden. En nou heb ik het niet over geld, maar over karakter.'

'Ik begrijp het, meneer Ricardo. Al hebben we het nog niet over trouwen gehad.'

'Ik zie dat je lid bent van zo'n vermaledijde motorclub. Die hebben een verdomd slechte reputatie, dat weet je best. Daarom moet ik strenge maatstaven hanteren.'

Dus, beste jongeman, zul je mij eerst eens moeten laten zien dat je je mannetje staat.'

'Mijn naam is Roberto, meneer.'

'Ah, je neemt aanstoot aan dat "jongeman"? Luister, zolang jij nog alleen maar doet alsóf je een kerel bent, ben je in mijn ogen nog een jongeman die ik op de proef zal moeten stellen, als het je tenminste ernst is met mijn dochter.'

'Op de proef, meneer? Hoe bedoelt u?'

'Dat zal ik je zo dadelijk uitleggen. Eerst zijn we toe aan een kop koffie. Umberto Ricardo steekt zijn hand uit naar de zilveren schel op het bijzettafeltje naast zijn rolstoel en laat hem rinkelen. Een minuut later gaat de deur open. Het oude vrouwtje met de spierwitte neus komt binnen met een dienblad, met daarop twee kopjes heerlijk geurende espresso en twee gebakjes. Ze zien eruit als caketaartjes met een gele crémelaag en rode frambozen in gelei er bovenop. Ze zet zwijgend het dienblad op de koffietafel, draait zich om en verdwijnt weer.

'Ga je gang, jongeman!' Zo'n ontvangst is wel het laatste wat ik had verwacht! Na een bemoedigend knikje van mijn gastheer pak ik voorzichtig de kop en schotel met espresso en neemt een teugje.

'Zo, dat praat wat gemakkelijker,' zegt Sylvana's vader. 'Nu ter zake. Ben je bereid wat moeite voor mijn dochter te doen?'

Wat is dat voor een vraag? Ik aarzel even en zeg: 'Ja, dat zeker. Al hangt het ervan af wat het is.'

'Pas op met wat je zegt, want het zal zeker niet makkelijk worden,' waarschuwt Ricardo. 'Maar goed, je wilt de hand van mijn dochter, en de rest ook, neem ik aan. Luister dus goed naar wat ik je ga vertellen en probeer alles goed te onthouden.'

Ricardo zet zijn lege kop en de schotel terug op het dienblad en wacht totdat ik de laatste hap van dat verrukkelijke gebakje heb genomen. 'Je bent klaar, zie ik.' Ricardo tilt met beide handen moeizaam zijn lange rechterbeen over zijn linker. 'Kunnen we beginnen?'

'Begint u maar,' zeg ik nieuwsgierig.

'Mooi zo. Je hebt eigen vervoer, neem ik aan. Ik veronderstel dat ieder lid van een motorclub over een motorfiets beschikt?'

'Ja, ik heb een Harley,' bevestig ik met een hoofdknik.

'Kan niet beter, dat zijn betrouwbare dingen. Welk model?'

Ik knik opnieuw. Het is de *FX 1200 - Superglide Sporty*,' meneer.'

'Aha, je houdt van degelijke spullen, merk ik. En nog wel een recent type! Komt mooi uit. Maar eerst moet ik je een aantal dingen vertellen die voor jou en Sylvana van het grootste belang zijn.'

Umberto Ricardo geeft me in korte trekken inzicht in het wel en wee van een zekere Barney Barnato, alias Barnett Isaacs die in 1873 uit Londen naar Zuid-Afrika is gegaan, in de hoop daar zijn fortuin te maken. 'Ik heb deze gang van zaken gelezen in een boek - Kanfers' *Het laatste rijk: het goud- en diamantkartel van De Beers ontrafeld*, in 1994 uitgegeven door de Standaard in Antwerpen,' zegt Sylvana's vader en hapt in zijn vruchtgebakje.

Het eigenlijke verhaal begint in het jaar 1868, en ik doe een beroep op je geduld, jongeman,' zegt hij al kauwend, en steekt van wal. 'Wat nu volgt is mijn versie, die ik zo goed mogelijk uit mijn geheugen opdiep. Ricardo's resonerende zware stem

vult de hele kamer. In Plaas de Kalk, aan de Oranjerivier, de zuidgrens van Oranje Vrijstaat, nu de gelijknamige Zuid-Afrikaanse provincie, woonde het gezin Jakobs, een van de vele families van Hollandse boeren die zich in Zuid-Afrika hadden gevestigd. Op een dag heeft de vijftienjarige zoon van het gezin Jakobs, Erasmus, een steentje bij de rivier gevonden. Toen hij het afspoelde, zag hij het zo mooi glinsteren dat hij deze *mooi klip* in zijn zak stak en hem voortaan bij zich droeg.

Die avond speelde het gezin Jakobs een traditioneel spel, dat 'Vijf stenen' heette. Deze naam herinnert aan de vijf stenen die David moest verzamelen voor zijn strijd tegen de reus Goliath. Een van de vijf spelstenen was de *mooi klip*, de andere stenen waren gewone kiezels uit de rivier. Juist toen ze dit aan het spelen waren, kwam een buurman, ene Schalk van Niekerk, op visite. Hij vond het steentje buitengewoon mooi en probeerde er een kras mee te maken in een ruit. Moeder Jakobs merkte dat boer Van Niekerk nogal weg was van dat 'witte steentje, zodat ze het hem cadeau deed. Schalk van Niekerk vermoedde al dat hij een ruwe diamant in handen had, maar de kras in de ruit had hem nog niet overtuigd, zodat hij bleef twifelen.

Uiteindelijk verkocht hij de mooi klip voor een paar pond aan een marskramer, Jack O'Reilly, die er dadelijk van overtuigd was dat hij een diamant in handen had. Hij begon ermee te leuren, maar niemand wilde zijn steentje hebben - en als hij erover begon, werd hij altijd uitgelachen. Behalve door een regeringsambtenaar die Lorenzo Boyes heette. Ook hij maakte met het steentje een kras in een stuk glas; hij kocht de *mooi klip* en stuurde hem op naar een amateur-mineraloog, een zekere dr. Guybon Atherstone in Grahamstown. Atherstone begreep meteen dat het een echte diamant was en haastte zich met de harde steen naar zijn buurman, pastoor James Richards, die met de steen zijn initialen in de ruit van zijn keukenvenster kraste. Diezelfde ruit is nog tientallen jaren gebleven waar hij was en herinnerde bezoekers van pastoor Richards eraan dat in deze pastoriekeuken een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van Zuid-Afrika was begonnen...

Nu verschijnt de al genoemde Barnett Barnato op het toneel, in Zuid-Afrika een vergeten beroemdheid. Hij was samen met zijn oudere broer Henry Isaacs en drie zusjes grootgebracht in een veel te klein appartement boven de winkel in gedragen kleding van hun ouders. Die winkel stond in Whitechapel, een wijk die in de ogen van de Londenaars van toen het gevaarlijkste rovershol van heel Londen was.'

Ricardo bestudeert mijn gezicht, om zich ervan te overtuigen dat ik er met mijn aandacht bij ben. Ik voel me betrappt, want mijn hele wezen is vervuld van gedachten en gevoelens richting Sylvana. Gelukkig doet hij alsof hij er niets van merkt en vervolgt zijn relaas.

'We schrijven 14 juli 1873. De zeventien jaar jonge Barney Barnato nam de bundel bankbiljetten - in totaal honderd pond Sterling die hij deels moeizaam met hard werken in een kroeg bijeen had geschraapt en deels had gekregen van genereuze klanten, plus enkele kistjes met derderangs sigaren die de kroegbaas hem had gegeven - en ging vanuit Londen sloop naar Kaapstad op de SS *Anglia*, een schuit van de Union Steamship Company.

Bijna een maand later liep de *Anglia* de haven van Kaapstad binnen. Voor Barney Barnato begon nu de reis pas echt. Hij kon later boeiend en opgewekt vertellen van zijn lange, lange tocht naar de diamantvelden in het noorden. Die duurde bijna

twee maanden, maar zelden had hij zo genoten. Hij liep mee naast de ossenwagen als die in beweging was, en 's nachts sliep hij eronder. Hij leerde zelfs meelpap en biltong (maïskoeken met in de zon gedroogd antilopevlees) eten en bleef allebei zijn leven lang lekker vinden. Hij bereikte uiteindelijk Dutoitspan in goede gezondheid.

Binnen een week vond Barney een baan bij een rondreizend circus en nam hij het op tegen de beroepsbokser van het circus, een grote Portugees. In de boksring droeg Barney zijn opvallende Londense pandjesjas, een strakke broek, een bolhoed en een bril met jampotglazen. Dan nam hij zijn bril af, danste onder luid gelach van het publiek als een clown door de ring - en vloerde de kampioen. Het publiek genóót. Een week later probeerde Barney een authentiek clownsnummer en liet hij zichzelf aanprijzen als de 'wereldberoemde komiek'. Het duurde vier dagen.

Barney Barnato was een soort menselijke kurk die altijd weer boven kwam drijven. Hij werd marskramer en begon notitiebloks en potloden te verkopen. Van een paar diamantdelvers kocht hij het recht om de grond die zij hadden al gezeefd een tweede keer te spoelen. Misschien waren er in de modder wat kleine steentjes te vinden die zij over het hoofd hadden gezien. Ze lachten zich een krik, maar geld is altijd welkom, nietwaar?

Later zag hij een zwarte man zitten tekenen.. De vindingrijke Barney nam hem in dienst als manusje-van-alles en liet hem drinkwater verkopen aan de delvers. Hij betaalde hem in tekenpotloden. Dat seizoen belandden er maar een paar kleine diamanten in de handen van de Londenaar, maar het waren er genoeg om hem te overtuigen dat hij er goed aan had gedaan naar dit land te komen. De kleine, bijziende Barney was op weg om als diamantmagnaat de lotsbestemming van Zuid-Afrika een andere wending te geven, hoewel hij zich daarvan zelf zeker niet bewust was.'

We dronken de rest van onze koffie op, want die begon al aardig af te koelen. Ricardo vervolgde: 'In de straten, kroegen en bordelen van Kimberley, waar Barney zijn eerste fortuin verdiende, wordt nog altijd geredetwist over de manier waarop hij rijk is geworden. Hij was duivels behendig in allerlei spelletjes en sporten, van domino tot boksen en biljarten, maar hij speelde altijd eerlijk. *Als* hij verloor, maakte hij een beleefd buiginkje voor de winnaar en rekende onmiddellijk af. Hij had geen aantrekkelijk gezicht en droeg - op de lelijkste knolneus die je je kunt voorstellen - een bril met ronde glazen, maar achter zijn dikke brillenglazen blonk een stel grote en slimme, grijsblauwe ogen.

Tijdens een lichte verkoudheid zat Barney eens in een kroeg whisky te drinken toen hij hevig moest niezen. Zijn genies maakte dat hij met een andere man in gesprek raakte. Dit leidde tot een soort vriendschap op proef. Enkele weken later besloten de twee jongemannen hun financiële middelen te combineren en zich voortaan als compagnons toe te leggen op het opkopen van diamanten. Louis Cohen investeerde zestig pond Sterling, Barney zelf beschikte over dertig pond, zijn kistjes derderangs sigaren - die met de dag verder aftakelden - en een ontembare energie.

Ze huurden een kleine nissenhut naast *Maloney's Bar* aan de hoofdweg van een diamantdelversstadje dat New Rusk heette en noemden de hut "ons kantoor", hoewel ze er ook sliepen.

De huur bedroeg ruim een pond Sterling per dag, maar Barney zei dat de dorstige delvers in de rij zouden staan om hun diamanten in te wisselen voor contant geld om

er drank mee te kunnen betalen. "Als we er twee pond per dag aan overhouden," zo redeneerde hij, "is het niet te duur." '

Af en toe kijk ik tersluiks op mijn horloge, me afvragend of dit nog lang gaat duren en of dat ik per ongeluk in de collegezaal van een hoogleraar geschiedenis is beland. Als hij even pauzeert vraag ik haastig: 'U hebt vast en zeker een bedoeling met dit lange verhaal, meneer Ricardo, maar ik begrijp niet goed waarom dit relevant is voor mijn omgang met uw dochter.'

'Terechte vraag, beste jongen, maar het is relevanter dan je denkt. Want kijk, de man waarover we het steeds hebben gehad, Barney Barnato, is niemand minder dan degene wiens portret in de eetkamer aan de muur hangt. Umberto Ricardo kijkt me vragend aan. 'Ik hoop niet dat ik je verveel?'

'Welnee, meneer! Het klinkt interessant,' zeg ik beleefd. De ochtend is inmiddels al gevorderd tot het middaguur en Ricardo schenkt voor ons allebei een stevige whisky in. Hij neemt een slok, verzamelt zijn gedachten en vertelt verder. 'Het klinkt allemaal misschien wat langdradig, maar het is van het grootste belang dat ik je dit vertel, anders kun je geen begrip opbrengen voor de consequenties van dit alles. En die zijn van levensbelang. Niet in het minst voor Sylvana, dus als zij je lief is....'

'Voor haar heb ik alles over,' verzeker ik hem met een rooie kop.

'Roberto, zoals ik al zei vertel ik je dit verhaal met een gegronde reden, maar als het je te veel wordt om alles meteen te onthouden, kun je het tot op zekere hoogte later nog eens nalezen in dat boek van Stefan Kanfer, die daarin de historie van de diamantenindustrie in Zuid-Afrika beschrijft. Het boek gaat over het wereldomspannende diamanten- en mijnbouwimperium De Beers. Je kunt het vast wel vinden in de bibliotheek.' We nemen nog een slok whisky en Ricardo vertelt verder.

***

KIMBERLEY, 1883

'Barney Barnato was zelden op "kantoor" te vinden. Hij had het veel te druk met het de ronde doen langs de claims, waar hij met de delvers babbelde en hun zo weinig mogelijk betaalde voor de beste stenen die hij kon vinden. In het prille begin, een jaar of vijf geleden, had hij wat blunders gemaakt. Zo had hij eens een grote ruwe diamant gekocht, voor de somma van vijf pond, maar later had hij moeten ontdekken dat het ordinaire kwarts was.

Barney was echter een aalvlugge leerling. Al na enkele maanden had hij het schatten van de waarde van ruwe diamanten aardig onder de knie gekregen en wist hij hoeveel hij moest bieden. De meeste moeite had hij met het vinden van delvers die bereid waren tegen de juiste prijs te verkopen.

Totdat Barney op een middag, het was inmiddels juli 1887, de ideale oplossing vond. Hij kocht een broodmager oud paard voor de kapitale som van zevenentwintig pond en tien shilling - bijna evenveel als twee jaar huur. Het was echter geen gewoon hitje. De vorige eigenaar, eveneens een diamantopkoper, stond op het punt Dutoitspan te verlaten om naar Europa terug te gaan. Deze man had genoeg verdiend en altijd de namen en claimlocaties van de mannen die hun diamanten goedkoop van

de hand deden streng geheim gehouden, ongetwijfeld omdat hij van plan was ooit nog terug te komen.

Bij wijze van hoge uitzondering betaalde Barney de vraagprijs zonder morren: hij meende dat een paard, als het lang genoeg een bepaalde route moet volgen, de route op den duur zou kunnen dromen. Het trouwe dier stelde hem niet teleur. Bovendien was het paard een uitstekende introductie, zodat Barney veel gemakkelijker met de stugge Afrikaners in gesprek raakte en hij samen met zijn compagnon Louis Cohen scheppen geld begon te verdienen, dankzij deze ingeving.

***

Ricardo vraagt me te blijven voor de lunch, want het verhaal is kennelijk nog niet uit. 'Of vind je het niet interessant genoeg?' vraagt hij.

'Ik hang aan uw lippen, meneer,' zeg ik naar waarheid.

Ik brand van nieuwsgierigheid, maar heb nog steeds geen idee waar Sylvana's vader nu eigenlijk heen wil. Er zit beslist een bedoeling achter Ricardo's verhaal, dat kan niet missen. *Nou ja, de aap komt vanzelf wel uit de mouw. En Sylvana's vader valt me honderd procent mee. Ik had even de indruk dat hij een echte bullebak was...* Ik kijk opzij naar Ricardo's bureau. Daar, in een zilveren lijst, staat een foto van Sylvana: slank en bevallig, met een ovaal gezichtje en een weelde aan glanzend zwart haar dat naar beneden toe sterker golft en over haar schouders valt. *Ze kon wel een topmodel zijn. Geen meisje is mooier dan zij. En aan verstand ontbreekt het haar evenmin. Een lot uit de loterij...* Ricardo keert zijn rolstoel om. 'Kom maar mee, Hannah zal het eten wel klaar hebben. Ik rammel.'

Opeens ontdek ik dat ook mijn maag knort. De tijd is omgevlogen. Ricardo zet zijn rolstoel in beweging en rijdt naar een deur die uitkomt op de kamer die aan de bibliotheek grenst. Nou ja, kamer... Eerder een kleine zaal. In het midden een lange tafel, met rechte stoelen met een hoge, kunstig gebeeldhouwde rugleuning. De brede armleuningen van de stoelen eindigen in een ramskop. De veloursbekleding is zee-groen en past volmaakt bij het zachtgroene plafond, waarvan de randen aan het oog worden onttrokken door een glanzende, omhoog gebogen houten koof. In de koof is verlichting aangebracht, zodat de kamer, die twee tamelijk kleine, hoge vensters heeft, in een zacht licht baadt.

Op een wandtafel staat een kolossale zilveren schaal te pronk, geflankeerd door twee bijpassende zilveren kandelaars. Boven de wandtafel hangt het geschilderde portret van een kleine, slanke man, gekleed in een grijze pantalon, een grijs vest en een zwarte pandjesjas. Hij heeft een zwarte bolhoed op, en dat hoofddeksel maakt dat de man veel groter lijkt dan hij in feite is. Hij heeft een opvallend grote knolneus. Zo nu en dan kijk ik tersluiks naar dat schilderij van deze Chaplin-achtige man met bolhoed, alsof die me uit de droom kan helpen.

Mijn verkenning van de eetkamer wordt onderbroken door Sylvana's binnenkomst. Iedere keer als ik haar ziet, klopt het hart me in de keel en word ik vanbinnen heel warm. Ze is echt adembenemend, dit meisje van nog geen twintig. Ze begroet me met een kus op iedere wang en altijd krijg ik zwakke knieën als ik haar zoete lichaamsgeur ruik. Zo verliefd was ik nog nooit, eerlijk.

Er is voor drie personen gedekt. Heel chic, met een laken van witte damast en bijpassende servetten, een groot bloemstuk in het midden, grote wijnglazen en zilveren bestek. Sylvana's vader heeft blijkbaar ingeschat dat het gesprek met de vriend van zijn mooie dochter veel langer zou duren dan hij zelf had gedacht. In feite had ik er rekening mee gehouden dat ik binnen een kwartier weer buiten zou staan, met een resolute weigering van haar vader zelfs maar te denken aan toestemming voor de omgang tussen zijn dierbare oogappel en een motorfanaat. Hoe meer ik erover nadenk, hoe groter mijn verbazing wordt.

Ricardo maakt een uitnodigend gebaar naar een van de hoge stoelen en rijdt zelf naar het hoofdeinde van de lange tafel. Opeens bedenk ik dat ik nog steeds mijn motorjack draag en maak aanstalten het over de rugleuning van mijn stoel te hangen, maar ongemerkt is de oude vrouw met de witte neus de kamer in gekomen en strekt ze vragend haar hand uit. Ze neemt het jack tussen duim en wijsvinger en loopt met gestrekte arm weg met het jack, alsof ze er vies van is. *Echt een rare. Het kan hooguit naar een beetje benzine ruiken. Dat is toch niet erg?*

Vijf minuten later komt de oude vrouw opdienen. Ik schat haar leeftijd op rond de negentig. Ze rijdt een theewagen de kamer in, met daarop een warmhoudplaat waarop twee schalen staan, met hoge en bolle zilveren deksels. Het fraaie porselein op tafel is gedecoreerd met een sierlijk, niet te druk bloemmotief in zachte pasteltinten. Alles in de kamer verraadt dat de persoon die dit landhuis heeft ingericht een goede, ingetogen smaak moet hebben.

Boven de brede schouw hangt geen geschilderd portret van een vrouw, zoals ik had verwacht. In plaats daarvan hangt er een prachtig geschilderd, rijkgeschakeerd bloemstuk in heel warme kleuren dat alleen door een zeventiende-eeuwse Hollandse meester kan zijn gemaakt. De goudkleurige lijst past uitstekend bij het schilderij, met fraaie sculpturen en veel diepte. Ricardo ziet hoe ik het schilderij bewonder. 'Bevalt het je? Het is werk van de Vlaamse schilder Frans van Dael. Dit is het enige bloemstuk dat van hem bekend is. Hangt in het Louvre, als ik me niet vergis.'

'Dit hier,' vult Sylvana aan, 'is een getrouwe kopie, geschilderd door Pablo Picasso toen hij in zijn jonge jaren nog regelmatig uren in het Louvre doorbracht om de technieken van de oude meesters te bestuderen. Je ziet, hij beheerste alle aspecten van zijn kunst.' Bij het horen van haar warme stem droom ik bijna weg, maar word ik door de zware stem van haar vader teruggebracht in het hier en nu. 'Sylv, ga gerust naast hem zitten,' zegt hij.

De huishoudster licht de deksels van de schalen. 'Ziet er weer heerlijk uit, Hannah,' zegt Ricardo lovend. De maaltijd bestaat uit tomatensoep, gevolgd door kipfilet met een cidersausje, gebakken aardappeltjes en *haricots verts* met stukjes spek. Het dessert is een heerlijke chocolademousse met een grote, donkerrode kers er bovenop. Voor de zoveelste keer verbaas ik me over de opvallend witte neus van de oude vrouw, die weliswaar niet mee tafelt, maar toch zo vertrouwd omgaat met Ricardo en zijn mooie dochter.

Na de koffie excuseert Sylvana zich; ze verlaat kies de kamer, zodat wij ons gesprek kunnen voortzetten. We blijven echter aan tafel in de eetkamer zitten om verder te praten en gaan niet, zoals ik eigenlijk had verwacht, terug naar de bibliotheek. Sylvana's vader hoort me uit over mijn studie aan de Technische Hogeschool en ver-

dere achtergrond. Als hij naar mijn ouders vraagt, ziet hij aan mijn gezicht direct dat hij een gevoelige snaar heeft geraakt. Ik laat me er nauwelijks over uit, zeg alleen dat allebei mijn ouders zijn omgekomen toen ik vijf jaar oud was.

'Hoe ben je opgevangen?'

'Door een broer van mijn vader en zijn vrouw - lieve, zorgzame mensen. Ik heb alles aan hen te danken.'

Umberto Ricardo vindt kennelijk dat dit het moment is om het gesprek een andere wending te geven. 'Zo, Roberto, ik heb gezien dat het je goed heeft gesmaakt?' zegt hij.

'Zeker, meneer, om van die verrukkelijke wijn maar te zwijgen.'

'Ja, helemaal niet gek. Ik heb een jaar of zes geleden een hele doos Château Lafitte Grand Cru 1962 cadeau gekregen van een zakenrelatie. Een voortreffelijk wijnjaar, zoals je hebt gemerkt. Nou, genoeg over eten en drinken. Het wordt tijd voor mijn middagdutje. We zien elkaar over een uur hier terug. Ik heb zo'n idee dat jij wel raad zult weten met je tijd.'

'Reken maar, meneer Ricardo,' zegt ik enthousiast. *Een mooie gelegenheid om met Sylvana samen te zijn.* Juist op dat moment stapt ze de kamer in. Ze bestudeert onze gezichten even, in de hoop dat we het goed met elkaar kunnen vinden. Dan kijkt ze mij aan. 'Ga je mee, dat laat ik je de tuin zien. Het is heerlijk weer en met een uurtje zijn we hier terug. Geen bezwaar, paps?' Haar vader kijkt haar verbaasd aan, alsof hij die vraag niet heeft verwacht. Wie vraagt er tegenwoordig nog om toestemming? Hij knikt voordat hij er erg in heeft en we verlaten de eetkamer.

Buiten, in het kleine park achter het huis, is het warm in de zoele zomerlucht. We kunnen de zee ruiken, want uit het westen komt een zachte bries en die zilte zee-lucht aanvoert. 'Waar hebben paps en jij het allemaal over gehad?' vraagt ze, bijna brandend van nieuwsgierigheid

'Eerst een kus!'

'Nee, eerst vertellen!'

'O, iets over diamanten in Zuid-Afrika en een jongen die een grote diamant had gevonden. En ja, een heel verhaal over een man uit Londen, een avonturier, zou je kunnen zeggen, die naar Zuid-Afrika trekt in de hoop daar fortuin te maken.'

'Dan hoop ik maar dat hij je niet heeft verveeld,' zegt ze.

'Ach nee, vervelend is het woord niet. Ik snap alleen niet waar hij nou eigenlijk heen wil met dat verhaal. Trouwens, die vader van je valt me honderd procent mee. Hij had niet eens kritiek op het feit dat ik lid ben van een motorclub.'

'Nou, dat is niet zo moeilijk te verklaren,' zegt Sylvana lachend. Ze blijft staan en trekt me naar zich toe voor een langdurige kus. Als we weer een beetje op adem zijn gekomen, zegt ze: 'Je moet namelijk weten dat mijn vader in zijn jonge jaren verzot was op, jawel, motorrijden. Sterker nog, hij heeft er zelfs een Harley-Davidson aan overgehouden. Die is nu met pensioen, als het ware, en staat in de garage.'

'Rijdt-ie nog?'

'Ik ben bang van niet. Dat ding staat al een jaar of twintig in het vet en de accu is losgekoppeld.'

'Die zal dan inmiddels naar zijn mallemoer zijn,' oordeel ik, met het air van een deskundige. We volgen het door taxushagen geflankeerde voetpad langs een vijver,

spiegelglad, met grote blanke waterlelies en groen kroos. De sfeer is paradijselijk. 'Kom, laten we hier op de bank gaan zitten.' Ze knikt uitnodigend naar een groene houten bank. 'Ik begrijp eigenlijk ook niet goed waarom mijn vader je zo'n verhaal vertelt.'

'Het enige wat hij kwijt wilde over de reden, is dat het voor jou van levensbelang zou zijn,' zegt ik.

'Van levensbelang? Hoezo? Wat kan er voor mijn leven nou zo belangrijk zijn aan diamanten in Zuid-Afrika?'

'Kijk, da's exact wat ik me ook de hele tijd heb zitten afvragen. Je vader heeft me echter al een paar keer gezegd dat hij een goede reden heeft. Eerlijk gezegd ben ik ontzaglijk benieuwd naar die reden.'

'Ja, mij maakt het ook nieuwsgierig. Maar ik kén hem, als hij iets niet kwijt wil, komt het niet over zijn lippen. Voor de rest kan ik hem om mijn vinger winden, maar in dat soort dingen is hij heel consequent.'

'Dan zit er voor ons niets anders op dan dat we onze ziel in lijdzaamheid bezitten en de rest afwachten.'

Inmiddels is het uur bijna om en hebben we onze tijd verdaan met kletsen, vinden we allebei. De liefde vlamt op en we kussen elkaar zo hartstochtelijk dat we de tijd totaal vergeten. Dan horen we het door de wind verwaaide geluid van de kerkklok in het nabije Bentvelt en reppen ons terug naar het huis.

Even later zijn Umberto Ricardo en ik terug in de bibliotheek, ik weer in de fauteuil tegenover de bank, zodat ik af en toe een blik kan werpen op Sylvana's foto op het bureau. *Waar wil de man toch heen, met al dit gelul over diamanten?* denk ik opnieuw. *Het is me nu wel duidelijk dat hij al die moeite niet voor niets doet.*

Bijna voor ik er erg in heb vervolgt Sylvana's vader zijn relaas over het begin van de diamantindustrie.

Kimberley, 1889

'De eerste diamant was gevonden op het land van twee Afrikaners, de gebroeders D.A. en J.N. de Beers, bij de Oranjerivier,' vervolgt Ricardo zijn verhaal. 'Hier had Erasmus Jakobs, op een plek die nu *plaats De Kalk* wordt genoemd, zijn witte steentje opgeraapt dat een diamant van 21,25 karaat bleek te zijn. Geologen ontdekten dat zich hier een oeroude vulkaanpijp bevond, en vulkaanpijpen zijn de gunstigste plek om naar diamanten te zoeken.'

Sylvana's vader last een pauze in, misschien om de diamantharde feiten op te delven uit zijn geheugen.

'De graafwerkzaamheden op het land van de De Beers begonnen in mei 1871. Twee kilometer verder werd al spoedig een tweede, nog rijkere vulkaanpijp geëxploiteerd: de Kimberleymijn, waar zoveel claimhouders in de droge, gele aarde gingen spitten dat de plaats als spoedig bekend werd als *The Big Hole* of, in het Afrikaans, *Die Groot Gat*. Twee minder rijke vindplaatsen, de mijnen Bulfontein en Duitspan, lokten nog meer gelukzoekers aan.

Er ontstond een stadje waar de delvers zich vestigden: New Rush. Ondernemende lieden bewogen hier hemel en aarde om de snelle bevolkingsaanwas bij te houden. Er ontstonden neringen en, onvermijdelijk, ook kroegen en bordelen. New Rush lag in de provincie Noord-Kaap. Later werd er zelfs een nog grotere diamant gevonden bij *Colesburg Kopje*, met een gewicht van 83,50 karaat. Die fabelachtige vondst leidde ertoe dat duizenden avonturiers en schatgravers naar deze plaats trokken. Die Groot Gat ontstond doordat delvers die genoeg geld hadden om een claim te kunnen kopen, massaal de grond terrasvormig afgroeven.

Uiteindelijk werd deze mijn, in feite een groot gat in de grond, zoals de naam al zegt - een put waarvan de vorm wat deed denken aan een Grieks amfitheater, zo diep, dat het vrijwel ondoenlijk werd om de grond met emmers te voet naar boven te brengen om deze te spoelen in het water van de Oranjerivier. Er werden stalen kabels naar het diepste punt van het gat gespannen, zodat leren emmers met grond langs de kabels omhoog konden worden gehesen.

New Rush werd omgedoopt tot Kimberley, naar de Britse secretaris van de Britse kolonie, graaf Kimberley.'

Ricardo keek me peinzend aan, voordat hij me een foto van het Gat toont.

'Die Groot Gat zal uiteindelijk vollopen met regenwater en vormt dan een bedrieglijk diepe vijver,' voegt hij eraan toe.

'Hoe ging het verder?' vraagt ik, want hij is er toch in geslaagd mijn nieuwsgierigheid te wekken.

***

Barney Barnato deed iedere dag met zijn bejaarde paard trouw de ronde langs de delvers in het Groot Gat om hun vondsten op te kopen. Zo gingen de jaren voorbij en vergaarde onze Barney steeds meer rijkdom. Op een gegeven moment, de maand oktober van het jaar 1898 was net begonnen, raakte hij in gesprek met een Afrikaner die Albert Kruikmans heette en 's avonds graag zijn naam eer aandeed, namelijk in de kroeg links naast de nissenhut van Barney Barnato en diens compagnon Louis Cohen.

Die zomerochtend trok Albert Kruikmans Barney mee naar een plek in de schaduw, op de vijfde ringvormige richel in het Groot Gat. "Luister, Barney," zei hij, 'ek hè nou een mooi klip gevonde die jij nooit nie gezien hè, nie." Albert keek spiedend om zich heen. Pas toen hij meende dat alles veilig was, stak hij zijn vuile hand in zijn broekzak en haalde er een forse buidel uit, van smoezelig bruin leer en afgesloten met een dunne leren veter. Met trillende vingers - oorzaak drank? - trok hij de veter los en diepte er een flinke steen uit op, groter dan zijn vuist. "Ek nie wee nie, maar deez' klip lyk me anders... Jij kijk zelf, eh?"

Barney nam de steen van hem over en hij had de grootste moeite zijn verbazing te verbergen. Niet alleen was deze steen de grootste ruwe diamant die hij ooit had gezien, maar de kleur! De kleur was lastig te beoordelen, maar Barney had opeens een visioen van een enorme, bloedrode diamant van onschatbare waarde.

"Wel, Albert," zei hij, "ik moet je eerlijk bekennen dat ik zo'n steen nog niet ben tegengekomen, zodat ik je niet meteen kan zeggen of het een diamant is of niet. Ik stel voor dat je hem aan mij meegeeft en mij laat uitzoeken of hij iets waard is. Weet je wat, laat me jou als onderpand vijftig pond betalen, zodat je enige zekerheid hebt. Ik zeg alleen bij voorbaat dat het zeker een paar maanden gaat duren voordat ik er iets over kan zeggen. Als het niks is, breng ik je hem mee en geef jij me die vijftig pond terug. Is het wel wat, dan gaan we serieus over de prijs praten, akkoord? Het kan echter een paar maanden gaan duren, ja?"

Albert stemde graag in met dit voorstel en de steen en het geld verwisselden van drager, maar nog niet van eigendom. Barney nam afscheid van Albert Kruikmans en vervolgde zijn ronde, maar met het voornemen om er die dag eerder mee te stoppen. Hij wilde de steen het liefst laten taxeren door een betrouwbare mineraloog, maar hij wist dat hij daarvoor Zuid-Afrika moest verlaten. Hij had meteen al het sterke vermoeden ontwikkeld, ingegeven door dat visioen van een kolossale rode diamant, dat deze grote steen weleens van onschatbare waarde zou kunnen zijn. Om die reden voelde hij er niets voor het nieuws van deze uitzonderlijke vondst rond te bazuinen. Na overleg met zijn compagnon, Louis Cohen, werd besloten dat hij met de bijzondere steen een bezoek zou afsteken bij Levy & Co, diamantbewerkers in Amsterdam. De klovers van Levy konden niet alleen vaststellen of het werkelijk een diamant betrof; ook zouden ze hem kunnen vertellen of er iets mee te beginnen was. Zo'n enorme diamant kloven was geen kleinigheid en er zou een grondig onderzoek aan vooraf moeten gaan voordat besloten werd hoe dat karwei aangepakt moest worden.

'Louis, beste jongen,' zei Barney die avond, toen hij Cohen de steen had laten zien, 'als dit is wat ik denk dat het is, zijn we boven Jan en Albert Kruikmans ook.

Het is, en dat hoef ik je eigenlijk niet te zeggen, maar voor alle zekerheid zeg ik het toch maar, van het grootst mogelijke belang dat we deze vondst onder de roos houden. Het gaat niemand wat aan en als dit nieuws bekend wordt, lopen we grote risico's. Het wemelt hier tenslotte van geboefte.'

Louis Cohen was het helemaal met hem eens. 'Hoe wilde je aan de weet komen of hij echt is?' vroeg hij.

'Ik ga ermee naar Amsterdam, na Antwerpen het op een na grootste centrum van de diamantbewerking. Daar is een diamantslijperij gevestigd waarvan je vast weleens hebt gehoord, Levy & Co. Die kunnen ons het naadje van de kous vertellen.'

'Lijkt me een goed plan,' zei Louis. Daarmee was de kous af. Barney zou de eerstvolgende boot naar Amsterdam nemen.

***

NATAL, 1899

De volgende dag vertrok Barney Barnato naar Durban. Na een reis van zes weken per ossenwagen, dwars door het hoogland van Lesotho en de Drakensberge, die in het oosten hun top bereiken, 3800 meter, bereikte hij deze kleine havenstad aan de oostkust van de provincie Natal, het huidige KwaZulu-Natal, om daar scheep te gaan naar Europa. Op een ongeluksdag gebeurde er iets dat Barney bijna het leven kostte. Hij liep weer naast de ossenwagen mee, maar moest even de dichte struiken in om een plas te doen. Hij deed dat wijdbeens om niet over zijn schoenen te plassen. Zijn ogen waren op zijn schoenen gericht toen hij iets in het gras zag bewegen. Iets langs en donkers. Plotseling ging hem een licht op. *Een slang!*

En geen kleintje, ook! Opeens was het alsof Barney's zintuigen op maximale sterkte werkten. In zijn ogen leek het een reuzenslang, groter dan hij ooit had gezien. Misschien wel zeven meter en zo dik als een boa constrictor! Hij rook de duffe geur van het dorre gras, voelde opeens de zinderende hitte van de lucht om hem heen en hoorde allerlei geluiden die hem tot op dat moment waren ontgaan.

Misschien kwam het door een soort zinsbegoocheling, want in werkelijkheid was de slang slechts drieëneenhalve meter lang en niet dikker dan de pols van een stevige boerenzoon. Ook zo was de slang echter vervaarlijk genoeg. Hij was bijna zwart. Hij lag te slapen tussen de struiken en tilde nu loom de kop op.

Barney deed het bijna in zijn broek van angst, zodat hij met een sprong terugdeinsde. Daar schrok de slang zo van, dat het reptiel zich bliksemsnel oprolde. Barney zag als gebiologeerd de brede kop met het bovenlijf omhoogkomen, half achterover en in een bocht, klaar om aan te vallen toen de kop een hoogte van ruim een meter had bereikt. Het bovenlichaam van de slang wiegde dreigend heen en weer.

Barney had maar één gedachte: wegwezen! Hij zette het op een lopen, maar dat was voor slangen van deze soort nou precies de verkeerde reactie. Barney wist niet dat hij een ontmoeting had met een zwarte mamba, de gevaarlijkste slang van heel Afrika, die niet geneigd is te vluchten als hij zich bedreigd voelt. De zwarte mamba heeft weliswaar korte giftanden, maar die zitten voor in de bek en dringen al bij het minste contact door in het lichaam van een prooi. Bovendien heeft de zwarte mam-

ba het sterkste gif van alle slangen in Afrika en is dit reptiel de snelste slang van allemaal: de zwarte mamba haalt een snelheid van zo'n dertien kilometer per uur!

Barney rende voor zijn leven - en dat was maar goed ook, want de zwarte mamba achtervolgde hem. Hij kon het gras vlak achter zich horen ritselen en kreeg pas na een paar honderd meter de indruk dat de slang zijn achtervolging had gestaakt. Als de slang hem te pakken had gekregen, had hij het niet na kunnen vertellen...

Barney's medereizigers hadden zijn ontsnapping gevolgd en waren bijna even diep onder de indruk als hijzelf. De Afrikaner die eigenaar was van de ossenwagen, Jan Overton, had het ook gezien. "Op het nippertje," constateerde hij in het Engels.

"Wat was dat voor een slang? Nooit geweten dat die kregen zo snel waren!" zei Barney. Hij merkte dat hij opeens overal kippenvel had en huiverde alsof hij het koud had, ondanks de hete zon.

"Zwarte mamba. Veel sneller dan iedere andere slang. Ze zeggen dat hij uitvalt met een snelheid van vijf meter per seconde. Er is maar één slang in dit land die nog sneller is, wat dat uitvallen betreft, dan."

"Welke is dat?"

"De vervloekte gaboenpofadder. Zo eentje heeft mijn jongste zoon te pakken gekregen. Ze vallen uit met een snelheid van zeven meter per seconde en ze hebben giftanden van wel vijf centimeter lang. Het gif is ongelooflijk sterk, sterker dan het gif van een cobra en een pofadder samen. Mijn zoontje wilde dat rotbeest oppakken. Binnen tien minuten was hij dood..." Jan Overton had grote moeite zich goed te houden, zodat hij zich vlug afwendde, overmand door verdriet.

***

DURBAN, BEGIN JANUARI 1899

Na een uitputtende tocht had het gezelschap eindelijk Durban bereikt. De lange reis - in vogelvlucht ruim zeshonderd kilometer - volgde de Oranjerivier bijna tot aan zijn oorsprong. Het was zwaar geweest, in het droge strenge klimaat van Lesotho. Barney was echter een taaie rakker en hij wist uit ervaring dat de reis naar Kaapstad nog ruim tweehonderd kilometer langer was. Daarom had hij weloverwogen voor deze route gekozen, in de hoop er een paar weken korter over te doen.

Eenmaal in Durban had hij de meevaller waarop hij, na alle ontberingen die hij had moeten verduren, recht meende te hebben: er lag een Duitse vrachtaarder in de haven en deze zou volgens de havenmeester over een dag of twee dagen uitvaren naar Hamburg, nota bene via Rotterdam! Het was de SS *Elbe* en de Duitse kapitein, die een mondje Engels sprak, verzekerde hem dat hij binnen drie weken in Rotterdam zou aankomen.' Ricardo dacht na, kennelijk op zoek naar het logische vervolg van zijn relaas.

'Tijd voor een kop thee,' zei hij. 'Ik neem aan dat jij er ook wel aan toe bent?'

'Graag meneer. Ik ben ontzettend benieuwd hoe het verder zal gaan.'

'Kan ik me indenken. Mij verging het precies zo toen mij de gang van zaken uit de doeken werd gedaan, nog niet lang geleden.' Hij klingelde met de kleine zilveren schel op het bijzettafeltje naast zijn rolstoel.

'U hoorde het ook van uw vader, neem ik aan?'

'Nee, helaas. Mijn vader was chirurg en is in tweeënveertig door de nazi's meegenomen en als legerarts te werk gesteld. Uiteindelijk is hij omgekomen bij de Slag om Stalingrad.' Het leek alsof de oude Hannah alleen maar op dit sein had gewacht, want ze kwam dadelijk de bibliotheek in met een groot dienblad, met een theepot onder een geborduurde theemuts, een zilveren melkkannetje en een kristallen suikerpot, gevat in zilver, plus twee porseleinen kopjes met hetzelfde bloemmotief als op het eetservies. Ook stond er een schaal met koekjes op het blad.

Ze zette het dienblad zwijgend neer, knikte nauwelijks merkbaar naar Sylvana's vader toen die haar bedankte, en verdween weer geruisloos. Ricardo zag mijn vragende gezicht en zei alleen: 'Tja, onze Hannah is allesbehalve een praatster. Ze is al heel lang bij ons en heeft het lang niet gemakkelijk gehad in het leven, maar over haar zal ik je later nog weleens vertellen. Daarvoor kennen we elkaar nog te kort.'

Hij schenkt eigenhandig de thee in, met een lange straal zoals ze dat in het Oosten doen, en zegt verklarend: 'Als je een kop thee zo inschenkt, neemt de vloeistof extra zuurstof op, en dat komt de smaak ten goede, is mij ooit verteld. Of het waar is, weet ik niet,' grinnikt hij, 'maar ik ben het sindsdien zo blijven doen en het ziet er spectaculair uit, nietwaar?'

Ik knik alleen. Het is me duidelijk dat dit onderhoud nog lang niet is afgelopen, maar iets in me zegt me dat het zowel voor hemzelf als voor Sylvana van groot belang moet zijn. Mijn gevoel bedriegt me niet...

Rotterdam, februari 1899

'Na zijn aankomst in Rotterdam, de zestiende februari, nam Barney Barnato voor de nacht zijn intrek in een hotelletje in het centrum van de grote havenstad. Na het passeren van de evenaar was het geleidelijk minder warm op zee geworden, maar nu, in Nederland, bibberde hij bijna van de kou, ondanks de dikke wintermantel die hij droeg. Die avond, in een restaurant aan een brede gracht in het centrum van de stad, vroeg hij de kelner hoe hij het beste naar Amsterdam kon reizen.

"Amsterdam, zegt u? U boft: het nieuwe spoorwegstation ligt als het ware om de hoek: twee keer vallen en u bent er," grapte de man. "U kunt daar een kaartje kopen aan het loket en ook kunt u er zien wanneer er een trein van de IJzeren Spoorweg naar Amsterdam vertrekt. 'Wat mag het wezen, meneer?'"

Barney merkte tot zijn verbazing dat hij de ober bijna woord voor woord kan verstaan. Hij had zich nooit gerealiseerd dat de Afrikaner boeren in Zuid-Afrika afkomstig waren uit Nederland en dat de slaven, voornamelijk kleurlingen, in dat land de Nederlandse taal hadden verbasterd tot het Afrikaans, de taal die nu ook door de boeren wordt gesproken. Dankzij Barney's vele contacten met de diamantdelvers had hij aardig wat woorden Afrikaans en Duits opgestoken, en nu merkte hij dat hij het Nederlands tamelijk goed kon volgen, ook al kon hij de taal niet zelf spreken.

Barney bestelde ossenstaartsoep vooraf, te volgen door de grootste gebakken tong die ze hadden, en ook liet hij een halve fles Bourgogne aanrukken. Terwijl hij de soep zat op te lepelen, wenkte hij de kelner. "Ober, er zitten geen balletjes in deze soep!"

"Dan moet u ossenzaksoep nemen, meneer." '

Ik probeerde krampachtig mijn gezicht in de plooi te houden, maar slaagde er maar gedeeltelijk in. Ricardo had een glimlach om zijn mond, hoewel hij zijn verhaal van achter naar voor kende. Hij hernam:

'Ze lachten samen om het hardst en de kelner had er meteen Barney's sympathie mee gewonnen. Barney haakte er meteen op in. "En ik maar denken dat een os geen ballen meer heeft!" Hij had altijd al veel waardering gehad voor mensen die gevatte antwoorden gaven. De rest van de maaltijd smaakte hem des te beter.

***

Diezelfde avond ging Barney een kijkje nemen in station Delftse Poort, zoals het Rotterdamse spoorwegstation heette. De ober had het over "het nieuwe station" gehad, maar dit station was al in 1877 in gebruik genomen, tweeëntwintig jaar geleden. De stationshal was berekend op flinke aantallen reizigers. Er ging inderdaad een trein, de volgende dag, en deze zou 's morgens om tien over acht vertrekken.

Die nacht haalde Barney Barnato de vuistgrote rode steen uit zijn koffer om hem

nog eens goed te bekijken. Zijn vermoeden dat het een uitzonderlijk grote diamant was, was uitgegroeid tot zekerheid, maar ook realiseerde hij zich dat de rode kleur ervan absoluut uniek moest zijn. Hij dacht terug aan het heldere visioen van de kolossale, bloedrode diamant dat hij had gekregen toen Albert Kruikmans hem zijn vondst had laten zien.

Barney had nu grote moeite zijn ongeduld te bedwingen: het liefst had hij een rijtuig gehuurd om zelf naar Amsterdam te rijden, maar hij wist dat hij er dan veel langer over zou doen dan met de stoomtrein. De volgende ochtend, na een onrustige nacht, stond hij vroeg op. Hij goot warm water uit de kruik die voor de deur was gezet in zijn scheerkom en begon zich te scheren. Het water in de waskom was al lauwwarm toen hij zich ging wassen, en hij merkte dat het ijskoud was in de niet al te ruime hotelkamer.

Nu pas zag hij dat hij het schuifraam op een flinke kier had laten staan en schrok. 'Nee toch,' mompelde hij, 'er zal toch niet zijn inge...' Barney rukte zijn koffer onder het lage bed vandaan, maar gelukkig, de steen lag nog veilig in het smoezelige, leren zakje van Albert Kruikmans.

Op station Delftse Poort was al het behoorlijk druk toen Barney Barnato om kwart voor acht de grote stationshal binnenstapte. Overal mannen met een bol- of gleufhoed op, in zwart colbert en grijze pantalon. De trein zou volgens de dienstregeling - met de hand geschreven op een zwart schoolbord - vertrekken van Perron B. Barney liep op zijn gemak naar Perron B. Om acht uur rolde de enorme, moderne stoomlocomotief sissend het station in en vulde de overkapte ruimte boven de perrons met witte stoom. Barney was onder de indruk van het zwarte stalen monster. Bij de deuren van de rijtuigen was het een gedrang van jewelste: iedereen op het perron probeerde zo vlug mogelijk de trein in te komen om een zitplaats te veroveren. Het kostte hem de nodige moeite, maar hij vond op het nippertje een plekje bij het raam.

De stoomfluit gilde om de laatste passagiers aan te manen in te stappen, en de trein kwam met een schok in beweging. Hij was bezig aan het laatste traject van de reis!

Aerdenhout, juni 1972

'Ik heb aandachtig zitten luisteren en verwacht min of meer dat de rest van het verhaal over deze Barney Barnato mijn nieuwsgierigheid zal bevredigen, maar ik kom bedrogen uit. 'Zo,' zegt Sylvana's vader, 'nu weet je het voornaamste. Waar het om draait, is dat de rode diamant uiteindelijk werd gekloofd en dat er iets vreemds met deze steen aan de hand is. Het schijnt dat mensen die een deel van deze diamant na het kloven en slijpen in handen hebben gehad, om de een of andere reden emotioneel of mentaal uit het lood geslagen raakten. Er schijnt een soort boosaardige connectie te ontstaan tussen hen en de diamant die ze in hun bezit hebben. Belangrijker is echter dat deze diamanten van groot belang zijn voor mijn dochter, zoals ik al heb laten doorschemeren.

'Hoe dan, meneer?'

'Dat kan ik je nog niet uitleggen. Dat komt later, als je iets voor mij hebt gedaan dat niet alleen voor mijzelf, maar ook voor jou en Sylvana van groot belang zal zijn.'

'Iets? Een soort opdracht, bedoelt u?'

'Ja, en het gaat om een verzoek waarop je natuurlijk ja of nee kunt zeggen, daar ben je volkomen vrij in.

'Wat is precies het verband tussen deze meneer Barnato en uw dochter?' vraag ik, want ik wil het naadje van de kous weten.

'Die vraag had ik al eerder verwacht en hij is volkomen terecht. De kwestie is dat Barney Barnato mijn grootvader was.'

'Ah... En deze rode diamant speelt een grote rol in de familiegeschiedenis?'

'Zo zou ik het niet willen noemen. De geschiedenis van deze diamant is beslist heel bijzonder, maar tot ruim een jaar geleden had ik er nooit van gehoord. Het bestaan ervan heeft echter grote consequenties - en nu heb ik het niet over de waarde van dat vermaledijde ding.'

'Kunt u me er iets meer over vertellen?'

'Dat komt nog. Je moet hiervoor naar Frankrijk, beste jongen. Op mijn kosten, uiteraard. Ik veronderstel dat je al zomervakantie hebt? Je studie vordert goed?'

'Ik heb mijn tentamens tot nu toe allemaal gehaald, meneer.'

'Ben je bereid dit avontuur aan te gaan?'

'Eh... als het echt belangrijk is voor Sylvana...'

'Mooi. Luister goed. Wacht, ik pak er even een wegenkaart van de ANWB bij.' Ricardo reed naar zijn bureau en kwam terug met een opgevouwen gele wegenkaart en vouwde hem op de salontafel open. 'Je moet het volgende doen. Je rijdt naar Parijs over de tolweg. Volg dan de borden naar Bordeaux tot voorbij het gebouw van Pernod - dat is niet moeilijk te herkennen, want het heeft zo ongeveer de vorm van een omgekeerde piramide - en volg daarna de borden richting Orléans-Bordeaux. Tegen de tijd dat je Orléans bereikt, ga je de borden richting Limoges volgen.' Zijn lange wijsvinger hield stil bij de hoofdstad van de Limousin.

Ik weet niet goed of ik nieuwsgierig moet zijn of niet. *Waar gaat dit heen?*

'Bij Limoges,' vervolgde Umberto Ricardo, 'neem je op de grote weg afslag vijfendertig, richting Feytiat en daarna Eymoutiers. Dat stadje ligt hier, wijst hij. Voorbij dit stadje rijd je via een paar dorpen over de Route Nationale verder naar het stadje Meymac. Je slaat daar rechtsaf, direct na het bordje met de plaatsnaam Meymac. Je rijdt deels om Meymac heen, circa driehonderd meter, steekt de spoorbaan over en slaat dan rechtsaf. Je volgt die weg tot aan dit kruispunt -' hij wees naar een plek aan de andere kant van Meymac '- en neemt dan de tweede weg rechts, naar het gehucht Maussac.'

'Hoe schrijf je dat?'

'M - a - u - s - s - a - c. Het is een kilometer of zes vanaf dit kruispunt hier.'

'Wat is er zo uitzonderlijk aan Maussac, meneer?'

'Aan het gehucht zelf valt niks bijzonders te ontdekken, beste jongen, maar het gaat me om twee magische bomen.'

'*Magische bomen?*' vraag ik verbluft.

'Sequoia's,' knikt Ricardo.

Ik weet alleen dat sequoia's opmerkelijke bomen zijn: ze kunnen meer dan honderd meter hoog worden en in Californië is er zelfs een sequoia van achthonderd jaar oud, met een enorm gat in zijn machtige stam waar een auto doorheen kan, maar *sequoia's in Maussac? Een Frans gehucht?* Het gaat me boven de pet en ik besluit verdere onthullingen af te wachten.

'Die bomen zijn honderden jaren geleden geplant door een Franse zeeman die in 1542, op zijn laatste reis, deel uitmaakte van de bemanning van een zeilschip. De gezagvoerder, de Spanjaard Juan Rodriques Cabrillo, ging in de Baai van San Diego voor de anker, voor de kust van Californië. Maar dat terzijde.'

'En die sequoia's?'

'Wie die zeeman precies was, weet ik niet, maar ik weet wel dat hij zo onder de indruk was van deze "kustmammoetboom", dat hij destijds wat sequoiazaad heeft meegenomen naar Frankrijk en dat in Maussac in de grond heeft gestopt.'

'Goed, ik neem aan dat sequoia's bijzondere bomen zijn. Maar dat is toch niet waarvoor u mij naar Frankrijk wilt sturen? Het is niet naast de deur.'

'Ruim duizendvijftig kilometer van hier,' knikt Ricardo. Hij kijkt me diep in de ogen. 'Is het je te ver?'

'Nee, dat niet, nee. Maar wat is er zo uitzonderlijk aan?'

'Ik vrees dat je me niet zult willen geloven, maar de plek waar die twee bomen staan is de vreemdste die je ooit hebt gezien. De bomen zelf hebben iets magisch...'

'Ach nee, meneer Ricardo, wat is er nou magisch aan een paar bomen?'

'Ga erheen, doe wat ik zeg en je zult het zelf ervaren. Ze staan links van de weg als je aan komt rijden.'

Dit is verdomme gelul. Magische bomen! 'Ik moet u op uw woord geloven?'

'Er zit niets anders op. Nogmaals, ik heb een meer dan goede reden voor dit verzoek. Maar als je er niets voor voelt, tja, dan...'

Ik denk na. *Als ik nee zeg, kan ik Sylvana wel vergeten. En als ik ja zeg en niks bijzonders aan die bomen kan ontdekken, sta ik voor paal. Het lijkt me het beste om er met niemand over te praten. Nou, vooruit, ik zal doen alsof ik hem geloof...*

'Als je eenmaal voor die twee sequoia's staat, moet je het volgende doen. Je moet de boom links tegenover je hebben. Klop zachtjes op de bast aan de voet, ongeveer op een meter hoogte. Luister goed: je moet drie keer kloppen, dan wacht je een paar tellen, en klopt dan nog twee keer.'

Mijn ongeloof groeit. *Is die kerel wel goed snik? Welke halve zool klopt er nou op een boomstam? En waar is dat goed voor?* Alsof Ricardo mijn gedachten heeft gelezen, zegt hij meteen: 'Er zal namelijk een opening tussen de bomen ontstaan. Ja, je hoort het goed, een opening in de ruimte tussen de beide stammen. Of eigenlijk een energiewerveling, als je dat wat meer zegt. Hopelijk ben je moedig genoeg om er doorheen te stappen.'

Het kost me nu grote moeite niet uit te barsten in hoongelach. *Het wordt hoe langer hoe gekker. Een energiewerveling? Wat bazelt de man toch? Dit is science fiction!* Aan de andere kant ben ik onder de indruk van de moeite die Sylvana's vader heeft genomen om me voor te bereiden op wat hij me zojuist heeft verteld. *Een rode diamant waarmee iets vreemds aan de hand is. En nu dit: een opening in de opening tussen twee bomen, zomaar vanzelf.* Ik staar naar de wegenkaart op tafel alsof die me meer kan vertellen. *Ach, ik heb nu al zolang naar dit geleuter zitten luisteren dat ik hem net zo goed kan laten uitpraten.*

'Ik begrijp best dat je wat moeite zult hebben dit te geloven,' zegt Ricardo, 'maar er komt nog meer dat wellicht voor jou nóg moeilijker te geloven zal zijn. Ik wilde er zelf ook niet aan toen het mij werd verteld. Maar heus, ik zuig het niet uit mijn duim.'

'Dat wil ik aannemen,' zeg ik sceptisch.

'Goed, je stapt dus door die vortex, zo noemen ze zoiets in de wetenschap. Eenmaal erdoorheen, ben je in een andere dimensie.' *Het moet niet gekker worden!*

'Als een soort Alice in Wonderland,' voegt hij er glimlachend aan toe. 'Alleen is dit echt een andere werkelijkheid, zoals je algauw zult merken.'

'Hoe ziet het er daar dan uit?'

'Geen idee,' zegt Ricardo eerlijk. 'Mij is alleen verteld dat je er enorm op je *qui vive* zult moeten zijn. Er schijnen daar rare wezens te huizen.'

'U verlangt van mij dat ik mijn leven op het spel zet?'

'Niet meer en niet minder. Maar ik kan je verzekeren dat het uiteindelijk goed voor je zal aflopen. Houd je daar maar aan vast.'

'En verder?'

'De rest is op zich tamelijk eenvoudig. Je moet op zoek naar een soort geest in mensengedaante die Guido heet en er net even anders uitziet dan zijn soortgenoten. Bovendien kan hij praten als een mens en schijnt hij twee voelsprietten te hebben. Kennelijk een speling van de natuur.'

'Hoe komt u aan die kennis, als ik vragen mag?'

'Van iemand die er is geweest. Iemand die ik beter ken dan wie ook, zodat ik hem op zijn woord kan geloven.'

'Wie?'

'Een paragnost.'

Is dit een geintje? Nou ja, laat ik het maar voor kennisgeving aannemen, want het doet niets af aan mijn scepsis, deze mededeling. Ricardo vervolgt intussen: 'Dat wezen weet het zelf niet, uiteraard, maar het kan je de weg wijzen naar iets dat verborgen is.'

'O?'

'Zeven grote, rode diamanten.'

'Dat heeft te maken met die rode diamant waarover u me hebt verteld?'

'Dezelfde. Althans, de delen ervan. Ik had je al verteld dat die diamant in Amsterdam is gekloofd, is het niet?'

'Dat is waar.'

'Wel, hoe de informatie over die diamant precies in die andere dimensie of tijd is beland, wist deze paragnost ook niet, maar het is volgens hem een gegeven dat dit wezen, die Guido, weet waar je ze kunt vinden.'

'U weet niet eens waarom zo'n wezen zoiets zou doen! Nog wel in een andere dimensie, zoals u zei?'

'Zoals ik al zei, er is iets vreemds met die stenen. Dat zul je zelf ontdekken. Het staat echter vast dat je daar de nodige informatie over hun huidige verblijfplaatsen zult vinden.'

'Zelfs als ik dat wezen weet te vinden, hoe kom ik dan aan de weet waar die diamanten van u zijn?'

'Mij is alleen verteld dat dit wezen je de weg kan wijzen.'

'Mijl op zeven dus,' schamper ik. 'Met andere woorden, een onwaarschijnlijk kleine kans van slagen.'

'Ware het niet, dat ik iets weet wat jij kennelijk niet weet.'

'Dat is?'

'Ha! Ooit gehoord van helderziendheid?'

'Toe nou, meneer Ricardo, met dat soort onzin weet ik me echt geen raad.'

'Onzin, zeg je? De realiteit van helderziendheid, telepathie en andere paranormale verschijnselen is immers allang wetenschappelijk bewezen! Ooit gehoord van Gerard Couvreur?'

'Wel van die jonge acteur, Jules Couvreur, zo heet hij toch? Dat is toch die acteur die zelf zijn ontvoering in scène had gezet?'

'Die niet, nee. De Gerard Couvreur die ik bedoel, is een man met uitzonderlijke paranormale vermogens. Hij is uitvoerig door een bekende parapsycholoog, professor Willem Havermans, onderzocht, een onderzoek dat decennia heeft geduurd. Deze geleerde heeft verscheidene boeken over zijn onderzoeksresultaten geschreven. Toegegeven, professor Havermans werd later afgeschilderd als een halvegare, maar naar mijn mening ten onrechte.

Dat komt doordat zijn methode niet op statistische bewijsvoering berustte, zoals het werk van zijn Amerikaanse collega J.B. Rhine. Die heeft bewezen dat mensen - vaker dan door louter toeval te verklaren valt - juist weten te raden welke van vijf verschillende meetkundige motieven de onderzoeker op tafel zal leggen. Deze staan op zogeheten "zenerkaarten" die de proefpersoon een voor een worden voorgelegd, in willekeurige volgorde. Het positieve resultaat geldt als een kwantitatief bewijs van de realiteit van helderziendheid enzovoort.'

'En wat was dan de methode van Havermans?'

'In plaats daarvan streefde parapsycholoog Havermans naar *kwantitatieve* bewijsvoering. Daarom bleef hij in een geval als dit zo diep mogelijk graven om te ontdekken of hij wellicht te maken had met een charlatan. Hij gebruikte bij zijn vele experi-